

Iskola-egészségügyi ellátás

Szolgáltató: Pesterzsébet Önkormányzatának Humán Szolgáltatások Intézménye
Iskolaorvos: **Dr. Tóth Katalin**

Rendelési idő: minden héten kedden - 09:00-14:00

Iskolavédőnő: **Mag Esztella Klaudia**

E-mail: mag.esztella@hszi20.hu

Rendelési idő: minden héten kedden és csütörtökön - 09:00-14:00

A nevelési-oktatási intézményben ellátandó iskola-egészségügyi feladatok:

- a tanulók egészségi állapotának vizsgálata, követése
- alkalmassági vizsgálatok végzése
- közegészségügyi és járványügyi feladatok
- elsősegélynyújtás
- részvétel a nevelési-oktatási intézmény egészségnevelő tevékenységében
- környezet-egészségügyi feladatok
- dokumentáció vezetése

Életkorhoz kötött kötelező szűrővizsgálatok 6-14 év között kétfévente (2, 4, 6, 8 évfolyamokon)

- teljes fizikális vizsgálat
- a kórelőzmény és családi anamnézis ismételt felvétele
- az anamnézis alapján veszélyeztetett gyerekek kiszűrése, szükség esetén szakorvosi vizsgálatra irányítása
- pajzsmirigy tapintásos vizsgálata 11 éves életkortól
- testmagasság, testtömeg, a testi fejlettség és tápláltsági állapot hazai standardok szerinti értékelése, a nemi fejlődés értékelése
- pszichés, motoros mentális, szociális fejlődés, magatartásproblémák feltárása
- érzékszervek működésének vizsgálata a szakmai irányelveknek megfelelően, színlátás vizsgálata
- mozgásszervek vizsgálata: különös tekintettel a lábstatikai problémákra és a gerinc-rendellenességekre (tartáshiba, gerincferdülés, lúdtalp)
- vérnyomásmérés

A gyermeknél elvégzett vizsgálatokról a szülőnek KRETA-ból generált értesítést küldünk. Kiszűrt elváltozás esetén a gyermek beutalót kap. Ezen szakorvosi vizsgálat eredményét kérjük minden esetben az iskolaorvos részére visszajuttatni!

Az adott tanévben a szeptember 1. és augusztus 31. között 16. életévüket betöltő tanulóknál jogszabály írja elő a záró állapotvizsgálat elvégzését, mely szintén az iskolában valósul meg.

A gyermekek fejtetvesség szűrése: negyedévente, ill. szükség szerint történik.

Fertőzőtség esetén a szülő írásos értesítést kap, mely alapján köteles gyermekét kezelni. Amennyiben, háromszori értesítés ellenére sem szűnik meg a fejtetvesség, a védőnő köteles jelzést tenni a fertőzőtségről a járási/kerületi hivatal Népegészségügyi Osztálya felé.

Védőnői fogadóóra

A védőnői fogadóóra az egyéni gondozás, egészségfejlesztés színtere, ahol a gyermekkel, szülőkkel, szükség esetén más egészségügyi szakemberek bevonásával zajlik a gondozás. Témái lehetnek a komplex egészségvédelem, egészség helyreállítás. Leletek kiértékelése, a további teendők egyeztetése, a "betegút" támogatása. Az iskola- egészségügyi munkával kapcsolatosan felmerülő kérdések megbeszélése / Mikor, milyen oltást kapok? Mi történik a védőnői és orvosi szűrésen, és miért? Mit jelent mindaz, amit a szűrővizsgálati igazoláson olvashatok? Testnevelési csoportbesorolás /.

A fentiekben leírtakat a vonatkozó jogszabályok alapján végezzük:

- 26/1997 (IX.3) 3. számú NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- 51/1997 (XII.18) NM rendelet a kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és szűrővizsgálatok igazolásáról
- 1997. Évi CLIV. Törvény az egészségügyről

Tájékoztató a kötelezően adandó védőoltásokról

Védőnői tájékoztató a dTap védőoltásról

[18/1998. (VI. 3.) NM rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről]

Milyen betegségek ellen véd a dTap védőoltás?

A védőoltás 3 súlyos betegség a **torokgyík** (diftéria, d), a **merevgörcs** (tetanusz, T), a **szamárköhögés** (pertussis, ap) ellen véd.

Mikor esedékes a dTap védőoltás?

A serdülőket az általános iskola **6. osztályában** oltják újra diftéria, tetanusz és szamárköhögés (dTap) ellen.

Mire számíthat a dTap elleni oltás után?

Az oltás helyén mérsékelt duzzanat és bőrpír alakulhat ki. Az oltás után láz is jelentkezhet, ezért a testhőmérsékletet rendszeresen ellenőrizni kell, hogy időben el lehessen kezdeni a lázcsillapítást.

Diftéria

Milyen betegség a diftéria?

A diftéria, más néven torokgyík, súlyos fertőző betegség, amelyet egy baktérium okoz. A torokgyík cseppfertőzéssel terjed.

Melyek a diftéria tünetei?

A diftéria torokfájással, lázzal, rossz közérzettel, rekedtséggel jár. A garatban, a gégen, a mandulákon, az orrban vaskos, szürke lepedéket képez, amely fulladást okozhat. A betegség súlyos lefolyású, a megbetegedettek negyede belehalhat a fertőzésbe.

Tetanusz

Milyen betegség a tetanusz?

A tetanusz, más néven merevgörcs, egy súlyos, baktérium okozta betegség. A baktérium az emberi szervezetbe sérüléseken keresztül jut be, emberről-emberre nem terjed. Fertőzési veszélyt jelent az állati harapás, az égési sérülés, a vágott vagy szúrt seb is.

Melyek a tetanusz tünetei?

A tetanusz első tünete általában a szájjár, majd ezt követi a nyak és az arcizmok görcse, aminek hatására torz mosolyban rögzül az arc. Izommerevség alakul ki, amelyhez rohamokban jelentkező a gerincre és a végtagokra is kiterjedő izomgörcsök társulnak. Ezek csonttörést és akár a gerincoszlop törését is okozhatják. A gége és a légző izmok görcse fulladáshoz vezethet.

Szamárköhögés

Milyen betegség a szamárköhögés?

A szamárköhögés egy baktérium okozta heveny fertőző betegség. A szamárköhögés cseppfertőzéssel terjed, leggyakrabban köhögéssel, tüszögéssel, vagy beteg emberrel hosszabb ideig, egy légtérben való tartózkodással.

Melyek a szamárköhögés tünetei?

A hurutos betegség kezdetén orrfolyás, hőemelkedés, kötőhártya gyulladás jelentkezhet. A kezdeti tüneteket több hetes száraz köhögés követheti. A kízó, belégzést kísérő köhögésnek jellegzetes hangja van, innen ered a szamárköhögés elnevezés. A csecsemők körében különösen nagy a veszélye a légzésleállásnak.

A védőoltáshoz alkalmazott oltóanyag neve: **Boostrix**

Az alkalmazási előirat, betegtájékoztató elérhető: <https://ogyei.gov.hu/gyogyszeradatbazis>

Védőnői tájékoztató a kanyaró, mumpsz és rózsahimlő elleni (MMR) újraoltásról

[18/1998. (VI. 3.) NM rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről]

Milyen betegségek ellen véd az MMR védőoltás?

A védőoltás a három vírus által okozott betegségek ellen véd: a **kanyaró** (morbilli, M), a **mumpsz** (M) és a **rózsahimlő** (rubeola, R).

Mikor esedékes az MMR oltás?

A kisgyermek 15 hónapos korban, a serdülők pedig az általános iskola **6. osztályában** egy szűrővizsgálattal kapnak a 3 betegség ellen védelmet.

Mire számíthat az MMR oltás után?

Az oltást követő 7. és 14. nap között ún. oltási betegség léphet fel lázzal, kiütéssel, esetleg nyálmirigy duzzanattal. A tünetek sokkal enyhébbek, mint a természetes betegségnél és 1-2 nappal nem tartanak tovább. 1 millió oltott közül egynél léphet fel súlyosabb szövődmény,

agyvelőgyulladás formájában, ilyenkor kifejezett bágyadtság, aluszékonyság észlelhető, ami néhány nap alatt nyomtalanul eltűnik. Kisgyermeknek lázas állapota gondos megfigyelést és folyamatos lázcsillapítást igényel. Az oltást követő reakcióról minél hamarabb értesíteni kell az oltást végző orvost!

Kanyaró

Milyen betegség a kanyaró?

A kanyaró rendkívül ragályos, kiütéses betegség. A kanyaró cseppfertőzéssel terjed: köhögéssel, tüsszentéssel, beszéddel vagy a légúti váladékkal történő közvetlen érintkezés útján, illetve nyállal, orr-, torok váladékkal szennyezett használati eszközökön keresztül.

Melyek a kanyaró tünetei?

A kanyaró lázzal, orrfolyással, köhögéssel, kötőhártyagyulladással kezdődik, majd a fül mögött kiütések jelentkeznek, amelyek azután az egész törzsre, majd a végtagokra is áttérjednek. A leggyakoribb szövődménye a középfülgyulladás, a tüdőgyulladás, emellett előfordulhat hasmenés, agyvelőgyulladás, mely 1 000 kanyaróban megbetegedett közül egynél jelentkezik, tehát nagyságrendekkel gyakoribb, mint a védőoltás miatt esetleg kialakuló hasonló szövődmény. A fertőzéshez társuló agyvelőgyulladás után gyakran maradandó károsodás – halláskárosodás és értelmi fogyatékoság – alakul ki. A kanyaró szövődménye lehet a betegség kiállása után évekkel később jelentkező agyvelőgyulladás, ami halálhoz vezet.

Mumpsz

Milyen betegség a mumpsz?

A mumpsz vírus okozta betegség. A mumpsz cseppfertőzéssel terjed: leggyakrabban köhögéssel, tüsszentéssel, vagy a légúti váladékkal történő közvetlen érintkezés útján, illetve nyállal, légút-, orrváladékkal szennyezett használati eszközökön keresztül.

Melyek a mumpsz tünetei?

A mumpsz lázzal, elesettséggel járó megbetegedés, amely során az egyik oldali, majd a másik oldali fültömirigy is begyulladhat. A fültömirigyek a fül előtt és az állcsont alatt helyezkednek el mindkét oldalon. Gyulladásukkal az arc és a nyak megdagad és az érintett terület fájdalmasá válik. Serdülő fiúknál szövődménye heregyulladás is lehet, amely súlyos, maradandó károsodást okozhat, akár a nemzőképesség elvesztéséhez is vezethet. A mumpszvírussal történő fertőződés után ritkán hasnyálmirigy gyulladás alakul ki. A mumpszos betegek egytizedénél fejfájással, hányással, aluszékonysággal járó agyhártyagyulladás, agyvelőgyulladás léphet fel.

Rózsahimlő (rubeola)

Milyen betegség a rózsahimlő?

A rózsahimlő, más néven rubeola, vírus okozta kiütéses fertőzőbetegség. A rózsahimlő cseppfertőzéssel terjed leggyakrabban köhögéssel, tüsszentéssel.

Melyek a rózsahimlő tünetei?

A rózsahimlő gyermekek esetében általában enyhe lefolyású kiütéses betegség, hőemelkedéssel, a tarkóján megnagyobbodott nyirokcsomókkal, esetenként kötőhártyagyulladással. A várandósság során – elsősorban az első harmadában – átvészelt rózsahimlő vetélést vagy a magzat súlyos károsodását okozhatja.

A védőoltáshoz alkalmazott oltóanyag neve: **MMRVAXPRO**

Az alkalmazási előirat, betegájékoztató elérhető: <https://ogyei.gov.hu/gyogyszeradatbazis>

Védőnői tájékoztató a Hepatitis B elleni védőoltásról
[18/1998. (VI. 3.) NM rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről]

Milyen betegséget okoz a hepatitis B vírus?

A hepatitis B vírussal (HBV) történő fertőződés lehet tünetmentes, vagy átlagosan 2-3 hónapos lappangási idő után heveny májgyulladás alakulhat ki. A tünetmentes fertőzöttek, illetve a betegek egy része krónikus vírushordozóvá válhat, amely az évek előrehaladtával májelégtelenséghez, májzsugorhoz, májrákhoz vezethet.

Hogyan terjed a hepatitis B vírus?

A hepatitis B vírus terjesztésében a vérnek van elsődleges szerepe, bár a kórokozó a vírushordozó személy nyálában, vérében, ondójában, hüvelyváladékában és egyéb testnedveiben is kimutatható. A hepatitis B fertőzés történhet szexuális kontaktus következtében, minimális mennyiségű vérrzel járó véletlenszerű sérülés/karcolás eredményeként, rosszul sterilizált fecskendő vagy injekciós tű közvetítésével, tetoválás, fülcimpa vagy orr lyukasztása, akupunktúra révén, közös borotva, fogkefe használata révén, valamint a vírushordozó várandós szülés közben megfertőzheti újszülöttjét.

Melyek a hepatitis B okozta fertőző májgyulladás tünetei?

A heveny májgyulladás általános tünetekkel kezdődhet: étvágytalanság, gyengeség, hányinger, hányás, láz, ízületi- és izomfájdalom, jobb bordaív alatti fájdalom, amit a vizelet besötétedése, a széklet kivilágosodása és a bőr, illetve a szem besárgulása követ. A HBV fertőzöttek jelentős hányada nem észleli a betegséget, de élete későbbi szakaszában krónikus májbeteggé válhat.

Az idült HBV-fertőzés kezelés nélkül krónikus májgyulladást, 5-15 év alatt májzsugort, 15-25 év alatt májrákot okozhat. A különböző életkorokban történt fertőzések esetén változó a krónikus fertőzés kialakulásának esélye. Az újszülöttkorban szerzett fertőzés esetén az éretlen immunrendszer nem ismeri fel a kórokozót, ami több mint 90%-ban krónikus fertőzéshez, majd ezek szövődményeihez vezet.

Mikor esedékes a Hepatitis B vírus elleni oltás?

Magyarországon az általános iskola **7. évfolyamát** végzők a három oltásból álló hepatitis B elleni oltást az iskolai tanév szeptemberében, októberében, illetve márciusában kapják meg.

Mire számíthat a hepatitis B vírus elleni oltás után?

Gyakori a fájdalom, bőrpír, duzzanat az injekció beadásának helyén, fáradtság, láz, rossz közérzet, fejfájás.

Ritkán előfordulhat szédülés, izomfájdalom, viszketés, bőrkiütés, ízületi bántalom.

A védőoltáshoz alkalmazott oltóanyag neve: **HBVAXPRO**

Az alkalmazási előírat, betegtájékoztató elérhető: <https://ogyei.gov.hu/gyogyszeradatbazis>

Tájékoztató a HPV választható védőoltásról

2014 óta a hetedikes lányok és 2020 óta már a fiúk számára is igényelhető ingyenesen a 9 komponensű, HPV elleni védőoltás.

Az oltás önkéntes, térítésmentes és minden évben szeptember közepéig igényelhetik a szülők a 12. életévüket betöltött, 7. osztályos gyermekek számára a gyermek általános iskolájában, vagy gimnáziumában.¹

Az iskolai HPV oltással kapcsolatban tájékoztatást kaphat az iskolaorvostól, védőnőtől, házi gyermekorvostól és nőgyógyásztól is.

Az alábbi linken a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ oldalán bővebben informálódhat: [Lakossági tájékoztató \(gov.hu\)](http://Lakossagi.tajekoztato.gov.hu)

Ki, mikor és hol igényelheti a védőoltást?²

A 12. életévüket betöltött, 7. osztályos fiú és lány gyermekek szülei szeptember közepéig igényelhetik az önkéntes, térítésmentes védőoltást a gyermek által látogatott általános iskolában vagy gimnáziumban.

HPV kisokos

A HPV a leggyakoribb szexuális úton terjedő fertőzés okozója, szinte mindenki találkozik az élete során humán papillóma vírussal.³ A HPV mindkét nemet érinti és az intim területek bőrének érintkezésekor is terjedhet, így nemi aktus sem feltétlenül szükséges a fertőzés kialakulásához.⁴ A fertőzés leggyakrabban tünetek nélkül zajlik. A szervezet általában magától megszabadul a fertőzéstől, de ha tartósan fennmarad, akkor nemi szervi szemölcsök, rosszindulatú daganatok alakulhatnak ki, mint pl. méhnyakrák, szeméremtest, a hüvely, a hímvessző, a garat és a végbélnyílás rosszindulatú daganatai.^{5*}

(*A HPV-oltások javallata nem terjed ki a fej-nyaki daganatos megbetegedések, valamint a hímvessző daganatainak megelőzésére.)

Évente hazánkban több ezer HPV okozta daganatos megbetegedést diagnosztizálnak, és sajnálatos módon 400-500 haláleset köthető pl. a méhnyakrákhoz.⁶

—

1

https://www.antsz.hu/data/cms107585/VML_2023_NNK.pdf²

https://www.antsz.hu/data/cms107585/VML_2023_NNK.pdf³

<https://www.cdc.gov/hpv/parents/about-hpv.html>

⁴ [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/human-papillomavirus-\(hpv\)-and-cervical-cancer](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/human-papillomavirus-(hpv)-and-cervical-cancer)

⁵ Kásler M. A humán papillóma vírus okozta megbetegedések, megelőzésük lehetőségei és ennek népegészségügyi előnyei. Orvosi Hetilap Supplementum, 2012. december

⁶ Szentirmay Z et al. Orv Hetil. 2017; 158(31): 1213–1221.

Hogyan lehet védekezni a HPV ellen?

Szexuális önmegtartóztatással, monogám párkapcsolattal sokat tehet a HPV terjedése ellen. Óvszerrel csökkenthető a kockázat, de ez sem biztosít 100%-os védelmet, mert a bőr azon felületein is jelen lehet a HPV, melyet az óvszer nem takar le.⁷

Fontos a szűrővizsgálatok igénybevétele, mivel pl. a méhnyakrák rákmegelőző állapota időben felismerve kezelhető és elkerülhető a daganat kialakulása.

A HPV elleni védőoltások a leggyakoribb HPV-típusokkal és az általuk okozott egyes daganatos megbetegedések és nemi szervi szemölcsökkel szemben adhatnak védelmet.⁸

Mi az oltás működési mechanizmusa?

A HPV elleni védőoltás nem tartalmazza a teljes vírust (a vírus DNS-ét sem, ami a fertőződésért felelős), csak a vírus burkának egy darabját, melyet egy baktérium segítségével szintetizálnak.⁹

Az oltás hatására az immunrendszerünk a valódi vírus felbukkanásakor gyorsabban reagálhat, így szervezetünk sikeresen veheti fel a harcot a fertőzéssel.

Milyen az oltás hatékonysága?

- A 9-komponensű védőoltás a 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52, 58-as HPV-típusok által okozott egyes daganatos betegségek és nemi szervi szemölcsök ellen nyújthat védelmet.
- Több mint 200 HPV-típust ismerünk, de ez a 9 típus felelős a nemi szervi szemölcsök és a HPV okozta daganatos betegségek döntő többségéért.¹⁰

A vizsgálatok alapján a 9-komponensű védőoltás várhatóan védelmet nyújt azon HPV-típusok ellen, amelyek megközelítőleg

- a méhnyakrák esetek 90%-át,
- a szeméremtesti daganatok 85-90%-át,
- a hüvely daganatainak 80-85%-át,
- a végbélnyílás daganatok 90-95%-át, valamint
- a nemi szervi szemölcsök 90%-át okozzák.¹¹

Miért oltunk pont ebben az életkorban?

Az oltás akkor a leghatékonyabb, ha a vírussal való első találkozás előtt kerül alkalmazásra.¹² Tekintettel arra, hogy a HPV elsősorban nemi úton terjed, így a szexuális élet megkezdése előtt érdemes beadni. A fiatalabb életkorban megkezdett oltás továbbá erőteljesebb immunválaszt produkál.¹³

⁷ <https://www.cdc.gov/std/hpv/stdfact-hpv.htm>

⁸ Weekly Epidemiological Record No 50, 2022, 97, 645–672

⁹ Weekly Epidemiological Record No 50, 2022, 97, 645–672

¹⁰ Weekly Epidemiological Record No 50, 2022, 97, 645–672

¹¹ https://www.ema.europa.eu/hu/documents/overview/gardasil-9-epar-summary-public_hu.pdf

¹² <https://www.acog.org/womens-health/faqs/hpv-vaccination>

¹³ St Sauver JL Prev Med 2016 Aug;89:327-333

Mik az oltás korlátai?¹⁴

- Az oltásnak a meglévő fertőzésre és a fennálló HPV okozta betegségekre nincsen hatása, nem tudja azt meggyógyítani.
- Hasonlóan a többi oltáshoz, a HPV elleni védőoltás sem nyújt mindenkinél 100%-osvédelmet.
- Az oltás mellett is szükség van a rendszeres nőgyógyászati szűrésre.
- A HPV-vakcinák javallata nem terjed ki a fej-nyaki daganatos megbetegedésekre, valamint a hímvesztő daganatainak megelőzésére.

A HPV elleni oltás biztonságossága

2006-os megjelenésük óta több mint 500 millió HPV elleni védőoltást használtak fel világszerte. Öröndetes, hogy már 125 ország döntött amellett, hogy az oltást immunizációs program keretében alkalmazza, ezáltal szélesebb körben válhat elérhetővé ez a preventív eszköz.¹⁵ A WHO folyamatosan monitorozza a HPV elleni védőoltások minőségét, biztonságosságát és hatékonyságát és az adatokat rendszeresen nyilvánosságra hozza. A WHO vakcinabiztonsággal foglalkozó bizottsága 2007 óta elemzi a HPV oltások biztonságosságát. A 2017-es jelentésükben a HPV-vakcinák biztonságosságát kiemelkedően jónak minősítették¹⁶, amit a legújabb, 2022-es riportjuk is megerősített.¹⁷

Milyen mellékhatások jelentkezhetnek oltás után?

Mint minden oltóanyag, így ez is okozhat mellékhatásokat, amelyek azonban nem mindenkinél jelentkeznek. Az oltás helyén duzzanat, viszketés, bőrpír és fájdalom alakulhat ki. Előfordulhat fejfájás, láz, szédülés, hányinger és fáradtság is.¹⁸ Súlyos mellékhatások (pl. túlérzékenységi reakció) ritkán fordulnak elő.¹⁹

Hogyan érhető el Magyarországon a HPV elleni oltás az iskolai program keretében?

A 12. életévüket betöltött, 7. osztályos lányok és fiúk iskolai oltási program keretében ingyenesen kaphatják meg az oltást. Az oltás önkéntes alapon történik a szülő/gondviselő döntése alapján.²⁰ Az oltási programból kimaradt lányok és fiúk, illetve a felnőtt férfiak és nők recept és térítés ellenében patikában válthatják ki az oltóanyagot.

¹⁴ https://www.ema.europa.eu/hu/documents/overview/gardasil-9-epar-summary-public_hu.pdf

¹⁵ Weekly Epidemiological Record No 50, 2022, 97, 645–672

¹⁶ <https://www.who.int/groups/global-advisory-committee-on-vaccine-safety/topics/human-papillomavirus-vaccines/safety>

¹⁷ Weekly Epidemiological Record No 50, 2022, 97, 645–672

¹⁸ https://www.ema.europa.eu/hu/documents/overview/gardasil-9-epar-summary-public_hu.pdf

¹⁹ Weekly Epidemiological Record No 50, 2022, 97, 645–672

²⁰ A Nemzeti Népegészségügyi Központ módszertani levele a 2023. évi védőoltásokról: https://www.antsz.hu/data/cms107585/VML_2023_NNK.pdf